

Paragrafta Anlatım Biçimleri, Düşünceyi Geliştirme Yolları - 1

1. Bozlak, bir uzun havadır. İçinde büyüyen yangının dışarıya vurmasıdır. Derdinden feryat edenlerin, acısını haykırانların çığıdır. Bozlakların da bir yazanı, bir düzeni vardır. Dede Korkut'ta, Divanu Lügati't-Türk'te çıkar karşınıza. "Arap atlar yakın eder ırağı / Yüce dağdan aşan yollar bizimdir" der, düşürür sizi yollara Avşar bozlağı. "Durur durur yâr göğsünü geçirir / Yoksa bugün ayrılığın günü mü?" der, yakar gider içini; canından can koparır Türkmen bozlağı. "Aydost" diye diye kırat sırtında Şekerdağı'nı dolansa da bağdaş kurar yüreğine. Demlenir yürekte acılar, söyler onu: "Su yolunda bacılar / Zalım poyraz gıcım gıcım gıcılar." Gamlanır gönül, dağa taşta pay eder acısını.

Bu parçanın dil ve anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Anlatım deyimlerle güçlendirilmiştir.
- B) Alıntılara yer verilmiştir.
- C) Benzetmeden yararlanılmıştır.
- D) Tanımlama yapılmıştır.
- E) Kişileştirme vardır.

2. Kimi yazarların ulaştıkları yaratıcılık düzeyinin kaynaklarını açıklamakta çektiğimiz zorluğun nedenleri her zaman bizim yetersizliğimiz değildir. Bazen o yazarların belli, hemen gösterilebilir kaynakları olmayabilir ve kendi bilişsel, yazınsal yetilerinin sıra dışı oluşudur ulaştıkları düzeyin nedeni. Sait Faik bu türden yazarların ilk akla gelenlerinden sayılır. Öykücülüğümüzdeki ilk büyük değişikliğin yaratıcısı olan öykülerinin asıl kaynağı, onun bir başına var olma ve yaşadığı hayatı herkesten bambaşka biçimde görme biçimiydi. Ondan önce öykü yalnızca geleneksel, öteden beri bilinen biçimlerde yazılıyor; bilinenden başka daha hangi biçimler alabileceği hususunda adamakıllı düşünülüyordu. Sait Faik klasik kalıbın dışına çıkarak kendisini önceki öykü yazarlarından farklı bir yerde konumlandırmıştır.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerin hangilerinden yararlanılmıştır?

- A) Benzetme – tanık gösterme
- B) Tanımlama – örnekleme
- C) Karşılaştırma – tanık gösterme
- D) Örnekleme – karşılaştırma
- E) Kişileştirme – tanımlama

3. Dil, yalnızca insanlara özgü bir yetenektir. Hayvanlar da gerek ses gerek hareketler yardımıyla birbirleriyle iletişimi kurar, bazıları birkaç cümle de olsa insan dilini anlamayı öğrenebilir ama insan dilini hayvan dillerinden ayıran iki temel fark vardır: İnsan dili; hayvan dilleri gibi kalıtım yoluyla değil, toplum içinde öğrenerek elde edilir. Ayrıca insan dilinin sesleri değişir ama hayvanlar hep aynı sesleri çıkarırlar. Çıkardığı sesleri, sistem hâline getirmeyi yalnızca insanlar başarmıştır.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Karşılaştırma
- B) Benzetme
- C) Örnekleme
- D) Öyküleme
- E) Tanık gösterme

4. Tutku; bilincin eğilim gösterdiği şeye yürümesi değil, kendini onun kollarına bırakmasıdır. Yapmaktan keyif aldığı eylemle önce kısa süreliğine göz göze gelmesi, ardından tükenene değin onun peşinden 'sürüklenmesi'dir. Tutku bir etkilenmeden çok, bir çarpımadır; bir uyuşukluk değil, bir sarsılmadır; bir ulaşma değil, bir yolculuktur. Zaten aradığına ansızın yakalanma, içine girmesi yazgı olana hızlıca nüfuz etme ve onun tarafından içerilmedir. Tutku; yeşertinin ihtiyaç duyduğu nemi çağırması, tomurcuğun patlamak için yele haber vermesi, meyvenin olgunlaşmak için güneşe tebessüm etmesidir; yeşerti kıpırdanır, tomurcuk eğilir ve meyve gülümser.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisine yer verilmiştir?

- A) Karşılaştırmaya
- B) Tanımlamaya
- C) Kişileştirmeye
- D) Benzetmeye
- E) Örneklemeye

5. Hemen hepimizde var olan macera duygusunun evrensel bir dil yarattığını ve bunun bazen bir hikâyeyi yaşamak, bazen dinlemek, bazense yazmakla dışarı vurulduğunu söylemek yanlış olmaz. Masallar, hangi dilde yazılmış olursa olsun, herkesin kolaylıkla anlayabileceği bir dünya serer gözümüzün önüne. Türlü tehlikelerden geçerek kötülüğü yenecek gözü pek bir kahramanın heyecan dolu öyküsünü dinlemeyi reddedecek fazla kişi olmasa gerekir. Aslında karmaşık bir kurgu ya da bizi derin düşüncelere salacak olaylar sahnelenmez bu masallarda. Yine de gözümüzü bir an olsun ayırmadan okuruz onları.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerin hangisinden yararlanılmıştır?

- A) Karşılaştırmadan
- B) Örneklemeden
- C) Tanık göstermeden
- D) Kişileştirmeden
- E) Benzetmeden

Paragrafta Anlatım Biçimleri, Düşünceyi Geliştirme Yolları - 1

6. Kara tren, homurdana homurdana yaklaştı istasyona. Yolcuların bir kısmı trenin durmasını beklemeden perona atladı. Bir insan seli, görünmez bir mıknaşın çekimine kapılmışçasına akıyordu. Takım elbiseli adamlar hızla istasyon çıkışına ilerlerken sarı giymiş hanımlar, vagonlardan birer birer indi. Umman Denizi'nde tutulan taze balıklar, kuyrukları da üstlerini örten havlunun altından taşıvermiş, çocukların başlarındaki metal kovalarda taşınyordu. Peronun çıkışında bir ayakkabı boyacısı siftah yapmak üzere günün ilk müşterisini bekliyordu.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisine yer verilmemiştir?

- A) Benzetmeye
B) Kişileştirmeye
C) Betimlemeye
D) Yinelemelere
E) Karşılaştırmaya

7. Güneş balonu, bildiğimiz oyuncak balonlar gibi havayla şişiriliyor. Ancak güneş balonları bir tür güneş panelidir ve güneş ışınlarını toplayacak şekilde tasarlanmıştır. Güneş ışınlarının balonun içinde, tam merkezinde, bulunan "güneş gözesi"ne gelmesiyle elektrik üretiliyor. Güneş gözesi, yüzeyine gelen güneş ışığını doğrudan elektrik enerjisine dönüştüren yarı iletken maddelere verilen ad. Normalde, güneş panellerinde ışığı odaklamak için alüminyum ya da camdan yararlanılıyor. Güneş balonuysa ısıya dayanıklı plastikten yapılıyor. Dahası, güneş balonları hem daha hafif hem daha ucuz hem de daha verimli. Çok güçlü rüzgârlar gibi olumsuz hava koşullarına da dayanıklı. Güneş balonları geliştiren firma, önümüzdeki yıl 10.000 güneş balonundan oluşan bir elektrik üretim çiftliği kurmayı planlıyor.

Bu parçanın anlatımı için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bilgi verme amacıyla kaleme alınmış bir metindir.
B) Terim anlamda kullanılmış birden çok sözcük vardır.
C) Kullanılan sözcüklerin çağrışım evreni oldukça zengindir.
D) Sayısal ifadeye yer verilmiştir.
E) Karşılaştırma ve tanımlama yapılmıştır.

8. Aşağıdaki parçalardan hangisi yazılış amacı bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) Bugün birçok radyo istasyonunda CD çaların yerini "otomasyon" adı verilen bir yazılım almış durumda. Bu, radyo programcılığı için geliştirilen, çalınacak şarkıları sıraya dizen ve istendiğinde kolayca bulunmasını sağlayan özel bir yazılım. Bunun için stüdyoda bir bilgisayar bulunuyor. Stüdyoda İnternet bağlantısı olan başka bir bilgisayar daha var. Bu sayede DJ'ler veya programı sunan kişiler canlı yayın sırasında kendilerine gelen e-postaları okuyabiliyor ve istek parçaları çalabiliyorlar.
- B) Geçmiş dönemde bilim dünyasında en çok ses getiren gelişmelerden biri de "Büyük Hadron Çalıştırıcısı" adı verilen dev laboratuvarların açılması oldu. Bir arıza nedeniyle bir süre çalışmalarına ara verilen düzenek, yer altında bulunan 27 kilometrelik çember şeklinde dev bir tünelden oluşuyor. Bu tüneldeki aygıtlar, maddenin en küçük birimi olan atomlara enerji yükleyerek tünel boyunca hızlanmalarını ve birbirleriyle çarpışmalarını sağlıyor. Çarpışmanın etkisiyle çevreye saçılan parçacıklar özel algılayıcılarla gözlemleniyor.
- C) Dodoyu diğer kuşlardan ayıran en belirgin özelliği uçamamasıydı. Çünkü dodoların büyük bir bedeni vardı. Kanatları da küçük ve zayıftı. Belki de bu yüzden 17. yy.ın sonlarına doğru bu ilginç kuşun nesli tükendi.
- D) Giresun'a bağlı Kuşköy'de evler coğrafi yapıdan dolayı birbirine oldukça uzak. Kuşköylüler bu uzaklıktan dolayı birbirlerinin yanına yürüyerek gitmek yerine ısıyla haberleşiyorlar. Kuşköy'de kullanılan ısıık dili, "kuş dili" olarak da adlandırılıyor. Bölgede yüzlerce yıldır konuşulduğu bilinen kuş dilinde Türk alfabesindeki "i, o, ö, f, k, ç" sesleri çıkarılabiliyor. Bu seslerle heceler de oluşturabiliyor. "Çöç, çoç, foç, iç" gibi.
- E) İstanbul'un tarihî sokaklarından birindeyim. Sokak merdivenlerini tam ortadan ikiye bölen korkuluk ve tırabzan olarak kullanılan demirlere tutunup İstanbul'un en bilinen dik yokuşlarından biri olan Merdivenli Mektep Sokak'tan Haliç'i seyrediyorum. Merdivenlerin etrafından incir ağaçları sokağa doğru dallarını uzatıyor. Yeşeren yosunlar, sarmaşıklar kırmızı merdivenlerle hem zıtlık hem karşılıklı beslenme hâlinde bir hayat sürüyor.

